Голас Радзімы

№ 13 (2051)
31 сакавіка 1988 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Троіцкае прадмесце — гэта куток ціхага старога Мінска сярод сучасных гмахаў, шумнага гарадскога транспарту, вірлівага жыцця, што кіпіць навокал. Гэта частка старажытнага горада пачала фарміравацца ў XII—XIII стагоддзях на левым беразе Свіслачы, каля падножжа так званай Троіцкай гары. Да апошняга часу захаваўся квартал з характэрнымі рысамі планіроўкі і пабудоў сярэдзіны [illegible] стагоддзя, пераважна двух- і трохпавярховыя жы[illegible] дамы, на першых паверхах якіх размяшчаліся майстэрні, крамы і іншыя гандлёвыя ўстановы.

Пачынаючы з 1982 года ў Троіцкім прадмесці вядуцца рэстаўрацыйныя работы. У старых дамах ахвотна сяляцца мінчане, таму што кватэры яны тут атрымліваюць су[illegible]ныя, з усімі выгодамі. Знешні ж выгляд пабудоў рэ[illegible]ратары імкнуцца захаваць такім, якім быў ён у мінулым стагоддзі. На першых паверхах, як і раней, адкрыты кафэ, кнігарні, цырульня, аптэка. Ёсць тут і музеі, і выставачная зала. Аднаўленне гэтага дарагога сэрцу мінчаніна кутка працягваецца.

НА ЗДЫМКАХ: від на Троіцкае прадмесце з праспекта Машэрава; нядаўна тут адкрыўся новы магазін «Шкло—фарфор», дзе прадаецца прадукцыя шклозавода «Нёман», Барысаўскага шклозавода, Мінскага і Добрушскага фарфоравых заводаў (два здымкі злева); ветліва сустракае пакупнікоў прадавец Святлана РОГАВА.

Фота С. КРЫЦКАГА і У. ШУБЫ.

З АФІЦЫЙНЫХ ПАВЕДАМЛЕННЯЎ

ПЕРАБУДОВА Ў ВЁСЦЫ

23—25 сакавіка ў Маскве праходзіў IV Усесаюзны з'езд калгаснікаў, на які сабраліся больш за чатыры тысячы дэлегатаў — лепшых прадстаўнікоў вёскі краіны. Яны абмяркоўвалі самыя надзённыя пытанні і задачы, што стаяць перад аграпрамысловым комплексам, у тым ліку перад калгасамі, раіліся, як працаваць ва ўмовах гаспадарчага разліку, самаакупнасці і самафінансавання.

У рабоце ўсесаюзнага форуму прынялі ўдзел звыш двухсот пасланцоў нашай рэспублікі. Сярод іх вядомыя сёння на ўсю краіну старшыні калгасаў — двойчы Героі Сацыялістычнай Працы Уладзімір Бядуля, Уладзімір Ралько, Васіль Старавойтаў. Дарэчы, У. Бядуля вёў адно з пасяджэнняў з'езда.

На з'езд прыбылі дэлегацыі кааператыўных, сялянскіх саюзаў і асацыяцый дваццаці двух краін.

На з'ездзе выступіў з прамовай Генеральны сакратар ЦК КПСС М. С. Гарбачоў. Ён засяродзіў увагу прысутных на стратэгіі і тактыцы перабудовы ў вёсцы, заснаваных на ленінскіх ідэях кааперацыі ў прымяненні да сучаснага этапу.

У сваім выступленні М. С. Гарбачоў падкрэсліў, што неабходна і далей аваладваць новымі прынцыпамі гаспадарання. Яны леглі ў аснову і такога важнага дакумента, як праект Закона аб кааперацыі ў СССР. У. І. Ленін у свой час грунтоўна паказаў, што ва ўмовах, калі дзяржаўная ўлада знаходзіцца ў руках працоўных, калі сацыялістычная дзяржава валодае зямлёй і асноўнымі сродкамі вытворчасці, калі яна кіруе дзейнасцю кааператываў, — у гэтых умовах рост кааперацыі тоесны росту сацыялізму. Другая глыбокая ленінская ідэя заключаецца ў тым, што пры сацыялізме кааператыўныя прынцыпы арганізацыі гаспадаркі адкрываюць эфектыўны шлях спалучэння інтарэсаў усіх удзельнікаў грамадскай вытворчасці, з'яўляюцца ўдалай формай злучэння гаспадарча-разліковай вытворчай дзейнасці з самакіраваннем народа. Аднак ленінскія наватарскія ідэі аб кааперацыі ў далейшым былі сур'ёзна збеднены. Усё іх багацце было зведзена да «Кааператыўнага плана», згодна з якім кааператывы маглі існаваць у асноўным у вёсцы, ды і то практычна ў адной адзінай форме — у выглядзе сельскагаспадарчых арцелей. Пры гэтым калгасам адводзілася роля малодшых партнёраў дзяржаўнага сектара.

Гаворачы пра аднаўленне ленінскіх прынцыпаў кааперацыі, прамоўца сказаў пра тое, што ўносіцца рад новых прынцыповых палажэнняў, якія непасрэдна датычаць калгасаў. Уяўляецца абгрунтаваным поўнасцю зняць абмежаванні на іх падсобную дзейнасць. Цяпер калгасы могуць перадаваць у арэнду як іншым прадпрыемствам, так і асобным грамадзянам частку замацаванай за імі зямлі і сваіх асноўных фондаў, ствараць разнастайныя сельскія кааператывы, займацца знешнеэканамічнымі аперацыямі. Разам з тым прадугледжваецца і магчымасць ліквідацыі дрэнна працуючых кааператываў, пазбаўленне іх права выкарыстоўваць зямлю.

Калгасы, маючы магутны вытворча-эканамічны і кадравы патэнцыял, адыгрываюць вялікую ролю ў харчовым і сыравінным забеспячэнні краіны, сказаў М. С. Гарбачоў. Яны даюць амаль палавіну прадукцыі, якую атрымліваюць у абагуленым сектары сельскай гаспадаркі. Абапіраючыся на маштабныя эксперыменты, праведзеныя ў апошні час, выкарыстоўваючы набыты вопыт, з гэтага года на новыя метады гаспадарання перайшлі больш як 60 працэнтаў усіх гаспадарак. Сярод іх былі названы і беларускія. Гаворачы аб эфектыўнасці падрадных форм арганізацыі працы, М. С. Гарбачоў у якасці прыкладу назваў калгас імя Жданава Клецкага раёна Мінскай вобласці.

У сваім выступленні Генеральны сакратар ЦК КПСС падкрэсліў, што нашы калгасы і саўгасы застаюцца асновай сацыялістычнай сельскагаспадарчай вытворчасці. І мы не пададзімся заклікам — вельмі няпэўным, а галоўнае — неабгрунтаваным, — разглядзець наогул лёс калгасаў і саўгасаў. Калі ўжо і разглядаць іх лёс, то толькі з пункту погляду ўсебаковага раскрыцця іх патэнцыялу.

Далей прамоўца спыніўся на шляхах павышэння эфектыўнасці сельскагаспадарчай вытворчасці, мадэрнізацыі яе структуры, выказаў меркаванне наконт змяненняў у Статуце калгасаў. Тут ён падкрэсліў перш за ўсё калгасную дэмакратыю. У канцы свайго выступлення М. С. Гарбачоў сказаў, што нам даводзіцца сёння многае ацэньваць нанава, многае пераасэнсоўваць, адмаўляцца ад таго, што тармозіць і збядняе наша жыццё. Але гэта не адмова ад сацыялізму, яго ідэалаў і прынцыпаў, а збаўленне іх ад карозіі. Мы можам і абавязаны адрадзіць ленінскае аблічча сацыялістычнага грамадства — самага чалавечнага і самага справядлівага. Мы цвёрда і няўхільна будзем прытрымлівацца рэвалюцыйных прынцыпаў перабудовы: больш публічнасці, больш дэмакратыі, больш сацыялізму.

ВІЗІТЫ

ДЭЛЕГАЦЫЯ З БЕНІНА

У Мінску знаходзілася дэлегацыя Партыі народнай рэвалюцыі Беніна, якую ўзначальваў член Палітбюро ЦК ПНРБ, загадчык аддзелаў сацыяльных спраў і ідэалагічнага Жазеф Дэгла, якая прыбыла ў СССР па запрашэнню ЦК КПСС.

Госці былі прыняты ў ЦК Кампартыі Беларусі. У час гутаркі іх азнаёмілі з працэсамі перабудовы і абнаўлення ва ўсіх сферах, шырокай дэмакратызацыі грамадскага жыцця.

Кіраўнік дэлегацыі расказаў аб намаганнях ПНРБ па вырашэнню задач сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны.

Члены дэлегацыі наведалі Мінскую скургалантарэйную фабрыку імя Куйбышава, сярэднюю школу.

Госці азнаёміліся з экспазіцыямі Дома-музея I з'езда РСДРП, Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

У праграму знаходжання дэлегацыі было ўключана наведанне жывёлагадоўчай доследна-вытворчай гаспадаркі «Будагова», паездка на мемарыяльны комплекс «Хатынь».

ДЗЕЛАВЫЯ СУВЯЗІ

«ДНЕПР» — «НАСЕГНЕВА»

Расада новага гатунку салодкага перцу з гучнай назвай «каліфарнійскі цуд» высаджана ў цяпліцы аграгандлёвай фірмы «Днепр». Насенне далікатэсу і тэхналогію яго вырошчвання перадалі магіляўчанам агароднікі цяплічнага камбіната «Насегнева» Влоцлаўскага ваяводства ПНР — партнёры па працоўнаму спаборніцтву. Беларускія земляробы, у сваю чаргу, забяспечылі калег насеннем двух новых гатункаў гуркоў мясцовай селекцыі. Цяпер такі абмен стане пастаянным. У бягучым годзе гародніны і фруктаў у адну і другую фірмы будзе пастаўлена на сто тысяч рублёў.

Дзелавыя сувязі і прамыя кантакты агароднікі аграгандлёвай фірмы «Днепр» і цяплічнага камбіната «Насегнева» развіваюць па праграме супрацоўніцтва рэгіёнаў-пабрацімаў, якія звязвае адзінаццацігадовая дружба.

КАМП'ЮТЭРЫЗАЦЫЯ

ПАМІРЫЛА ЭЛЕКТРОНІКА

У вытворчым аб'яднанні «Наваполацкнафтааргсінтэз» упершыню ў галіне на змену звычайнай і не вельмі дакладнай вымяральнай тэхніцы прыйшлі камп'ютэрныя сістэмы з тэнзаметрычнымі вагамі. У імгненне вока разумная тэхніка выдае на дысплей усе даныя аб «брута» і «нета» і тут жа запаўняе накладныя на адпраўку чыгуначных цыстэрн спажыўцам.

Бесстаронні арбітр працуе без рэкламацый, значна спрасціўшы ўвесь працэс здачы і прыёмкі грузу. Цяпер замест дзесяткаў кантралёраў-вымяральнікаў, без валакіты і затрымак адпраўляюць саставы некалькі аператараў.

ДЭМАГРАФІЯ

Да нядаўняга часу, гаворачы пра насельніцтва Гомеля, падкрэслівалі: амаль паўмільёна. 12 сакавіка патрэба ў гэтым «амаль» адпала. У абласной бальніцы нарадзілася пяцісоттысячная жыхарка горада над Сожам, першынец медсястры Валянціны Таўстаногавай і яе мужа Ігара, вадзіцеля аўтабазы. Назвалі дзяўчынку Каця.

З нагоды нараджэння паўмільённага жыхара бацькам быў уручаны спецыяльны памятны медаль і ключ ад новай кватэры. Што ж сабой уяўляе цяпер ужо паўмільённы Гомель у дэмаграфічных адносінах? У горадзе пражываюць людзі 82 нацыянальнасцей. Сярод іх ёсць французы, італьянцы, іспанцы, нават курды. Беларусы складаюць большасць—64 працэнты. Сярэдні ўзрост гамяльчан 31 год. Чвэрць насельніцтва—124 тысячы—складае моладзь ва ўзросце да 16 год.

НА ЗДЫМКУ: шчасця і здароўя жадае маленькай Каці і яе бацькам урач В. ПАЛУБЕЦ.

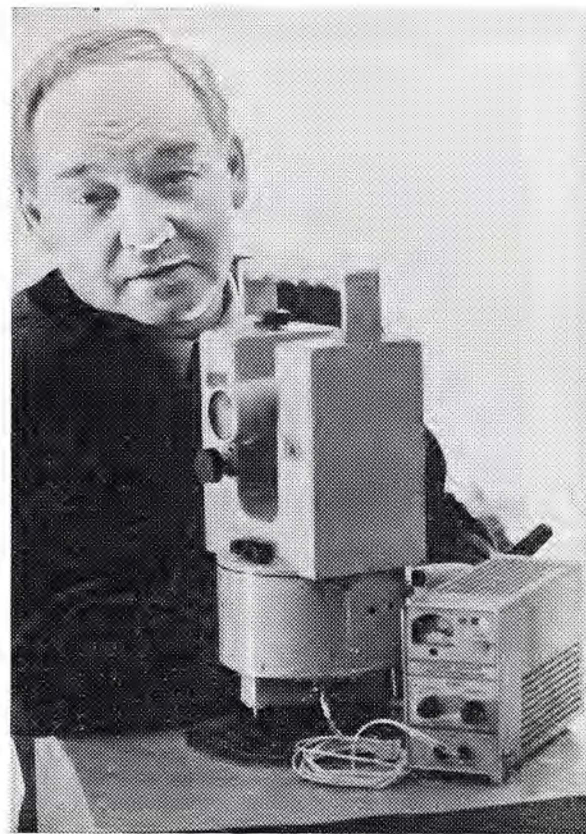
ФОНД КУЛЬТУРЫ

РАБОЧАЯ ПАДТРЫМКА

Савет садзейнічання Беларускаму фонду культуры створаны на Мінскім заводзе аўтаматычных ліній імя Машэрава. Члены яго ад імя сваіх калектываў выказалі жаданне прымаць больш актыўны ўдзел у культурных мерапрыемствах, паглыбляць сувязі з творчымі саюзамі рэспублікі. З іх дапамогай рабочыя маркуюць стварыць на прадпрыемстве куток памяці П. Машэрава.

Многія гады шэфам завода з'яўляецца Саюз пісьменнікаў БССР. Рыхтуецца да друку кніга нарысаў, прысвечаных лепшым працаўнікам прадпрыемства. Яе аўтары пісьменнікі І. Навікаў, У. Ліпскі, Л. Левановіч, У. Рубанаў і іншыя.

РАСПРАЦОЎКІ ВУЧОНЫХ

На гэтым здымку — дацэнт кафедры прыкладной геадэзіі Наваполацкага політэхнічнага інстытута кандыдат тэхнічных навук Віктар СІБІРЦАЎ са створаным ім лічбавым тэадалітам. Ад існуючых прыбор адрознівае больш высокая дакладнасць і прастата ў абыходжанні. Ідзе падрыхтоўка да выпуску прамысловай серыі лічбавых тэадалітаў.

ПРАПАНУЮЦЬ КААПЕРАТЫВЫ

МАГАЗІН У МАГАЗІНЕ

Брэсцкі цэнтральны універмаг прадаставіў свае прылаўкі кааператывам і асобным грамадзянам, якія займаюцца індывідуальнай працоўнай дзейнасцю. У спецыялізаванай секцыі, якая адкрылася тут, прадаецца нямала вырабаў павышанага попыту: моднае маладзёжнае адзенне, абутак, галантарэя, арыгінальныя, часам непаўторныя вырабы народных умельцаў і нават запчасткі для аўтамабіляў.

Нядаўна тут быў праведзены першы ў вобласці кірмаш. У ходзе яго спецыялісты гандлёвых баз атрымалі самае поўнае ўяўленне аб прадукцыі і магчымасцях «прадпрымальнікаў», дамовіліся аб пашырэнні асартыменту і выпуску некаторых асабліва папулярных зараз тавараў. У выніку гандаль заключыў з імі дагавораў больш чым на 160 тысяч рублёў.

СПАДЧЫНА

РЭСТАЎРАЦЫЯ ПОМНІКА

Набывае першапачатковыя абрысы архітэктурны помнік мінулага, які ў Пружанах усе добра ведаюць пад назвай «Белыя лаўкі».

Рэстаўрацыйныя работы тут вядуць спецыялісты Гродзенскай міжабласной навукова-вытворчай майстэрні. У адным з будынкаў «гандлёвых радоў» размесціцца раённая бібліятэка з прасторнай чытальнай залай і кнігасховішчам. Побач з ёю — краязнаўчы музей. У ходзе рэстаўрацыі таксама выяўлена нямала цікавых знаходак: пасуда даўніх часоў, старонкі газет. Многія з гэтых рэчаў стануць экспанатамі музея.

КОЛАСАЎСКІЯ МЯСЦІНЫ

ПРЫСВЯЧАЕЦЦА ПЕСНЯРУ

Без падручнікаў абыходзяцца ў гэтыя дні на ўроках беларускай літаратуры навучэнцы пінскіх школ. І праходзяць заняткі не за партамі, а ў Беларускім дзяржаўным музеі сацыялістычнага пераўтварэння Палесся. У адной з яго залаў адкрыта выстаўка «Якуб Колас у Пінску».

Жыццё і творчасць паэта цесна звязаны з Палессем і горадам над Пінай. У 1904—1906 гадах Якуб Колас настаўнічаў у Пінкавічах. Час знаходжання ў гэтай вёсцы стаў перыядам фарміравання прагрэсіўных поглядаў народнага настаўніка.

У Пінску Колас пазнаёміўся з настаўніцай Марыяй Каменскай. У 1913 годзе яна стала яго жонкай. Неўзабаве тут жа, у Пінску, у іх нарадзіўся сын.

За гады, пражытыя ў палескай глыбінцы, Якуб Колас напісаў нямала вершаў і апавяданняў, пачаў работу над паэмай «Сымон-музыка».

Імя народнага паэта Беларусі носяць адна з вуліц Пінска і Пінкавіцкая сярэдняя школа.

ПАСЛЯ ЛЮТАЎСКАГА ПЛЕНУМА ЦК КПСС

ЧАМУ ЗНОЎ—РЭФОРМА НАРОДНАЙ АДУКАЦЫІ

У лютым у Маскве адбыўся чарговы Пленум Цэнтральнага Камітэта КПСС. Галоўнае пытанне парадку дня, тэма дыскусіі і прынятых рашэнняў — народная адукацыя.

РЭФОРМА ПАСЛЯ РЭФОРМЫ

У тых, хто знаёмы з грамадскім жыццём у СССР у 80-я гады, натуральна павінна ўзнікнуць пытанне: чаму зноў? Чаму ў Маскве вяртаюцца да праблем, якія толькі што, здавалася б, утрэсены і ўладжаны? Пальцаў адной рукі і то многа, калі лічыць на іх гады, што мінулі з пачатку ажыццяўлення ўсёахопнай школьнай рэформы. Месяцамі вымяраецца тэрмін, які прайшоў пасля ўрадавых актаў, што ўнеслі значныя перамены ў работу і жыццё вышэйшых навучальных устаноў. Зусім нядаўна вызначана сістэма мер, якія павінны забяспечыць няспынныя — для кожнага даўжынёю ў жыццё — падрыхтоўку, перападрыхтоўку, павышэнне кваліфікацыі. Пасля ўсяго гэтага — чаму зноў?

Адказ на пытанне — у дакументах самога Пленума, дзе падрабязна паказана, што пры ўсіх плюсах, атрыманых за кошт новаўвядзенняў у сярэдняй і вышэйшай школе, у прафесійна-тэхнічнай падрыхтоўцы моладзі, сістэма народнай адукацыі ў цэлым не адпавядае ўсё ж нашаму часу.

Недастатковасць ужо праведзеных рэформ, іх неадпаведнасць высокім патрабаванням перабудовы сталі выяўляцца на кожным кроку. Аб гэтым гаварыла літаральна ўся краіна. І таму на разгляд Пленума былі вынесены ацэнкі, погляды, прапановы, якія адлюстроўваюць і пункт гледжання арганізацый партыі, і меркаванне савецкай грамадскасці.

МЯНЯЦЬ ЦІ НЕ МЯНЯЦЬ!

Калі вылучыць галоўнае, што хвалявала партыю і народ у сувязі са становішчам у галіне асветы і адукацыі, то гэта было ўсё больш прыкметнае разыходжанне паміж **эвалюцыйным** характарам пачатых тут з 1984 года рэформ і **рэвалюцыйнай** сутнасцю перабудовы, якая ахапіла ўсё грамадства.

Праўда, у ходзе дыскусіі, якая папярэднічала Пленуму, выказваліся іншы раз сумненні накошт таго, ці варта ўвогуле што-небудзь істотна мяняць у існуючай сістэме адукацыі. У асноўным, маўляў, яна сваю справу робіць, а лепшае, як вядома, — вораг добрага. У гэтым выпадку прабіваліся наверх настроі і погляды яўна кансерватыўныя, несумяшчальныя з агульным сэнсам і задачамі перамен, што адбываюцца ў краіне.

Не часта, але ўсё ж праяўлялася і крайняя пазіцыя процілеглага напрамку: знішчыць існуючую пабудову сярэдняй, прафесійна-тэхнічнай і вышэйшай школы, а на яе месцы ўзвесці нешта зусім новае, архісучаснае. Супраць гэтага загібу з адценнем авантурызму адразу паўставалі самі рэальнасці жыцця. Прычым рэальнасці дваякага роду.

Першая — несумненна здаровая аснова савецкай сістэмы народнай адукацыі, якая крыху і адстала сёння. Наколькі б суровай ні была крытыка школы, яна, гэтая крытыка, ні ў якім разе не закрэслівала, адкак, сапраўды выдатных заслуг і агульнаадукацыйных, і спецыялізаваных навучальных устаноў у ператварэнні яшчэ параўнаўча нядаўна малапісьменнай краіны ў адну з самых адукаваных у свеце. Якасць педагагічных традыцый савецкай школы такая, што абавязвае не адмаўляць іх, а, наадварот, усямерна развіваць. Не выпадкова ж юбілей выдатнага выхавальніка і настаўніка Антона Макаранкі — сто год з дня нараджэння — адзначаецца не толькі на яго радзіме, але і ў міжнародным маш... (рашэнне ЮНЕСКО).

Другая рэальнасць, якая працэстуе супраць «суперрадыкалаў», — гэта трываласць берагоў, у якіх цячэ рака пад назвай Дзяржаўны бюджэт. У якую лічбу выліла... б будаўніцтва новай сістэ... адукацыі «з нуля», лепш не гаварыць.

ДЗЕ ЎЗЯЦЬ ГРОШЫ! КОЛЬКІ!

Увогуле тэма рэсурсаў, неабходных для перабудовы школы, абмяркоўвалася на Пленуме вельмі грунтоўна. І пра гэта варта, бадай, сказаць перш, чым пра самую сутнасць мер, намечаных для якаснага ўздыму сістэмы адукацыі.

Крайне адмоўную ацэнку на Пленуме атрымаў той факт, што працяглы час існавала тэндэнцыя да зніжэння долі расходаў на адукацыю ў дзяржбюджэце. У 1970 годзе яна складала 11 працэнтаў, у 1986-м—упала да 8. Рэзка і пэўна было заяўлена, што матэрыяльная база школы ўсіх ступеняў знаходзіцца ў цяжкім становішчы. Адпаведна падкрэслена, што, нягледзячы на ўсе звязаныя з гэтым цяжкасці, аб'ёмы сродкаў, якія вылучаюцца на народную адукацыю, павінны быць на парадак павялічаны ў бліжэйшы час і няўхільна расці ў далейшым.

Па рашэнню Пленума, значна расшырыцца само кола крыніц, з якіх фінансуецца народная адукацыя. Грошы пойдуць не толькі з дзяржаўнай казны, але і ад прадпрыемстваў, ад фірм, зацікаўленых атрымаць добра падрыхтаваных работнікаў, кваліфікаваных спецыялістаў. Тут рэформа ў сістэме адукацыі напраму змыкаецца з рэформай у эканоміцы. Веды маюць цану. Рэжым гаспадарчага разліку, на які цяпер пераходзяць адно за адным прадпрыемствы краіны, павінен гэта ўлічваць.

ВУЧЫЦЦА ПАСТАЯННА

Прынцыповае значэнне мае ўстаноўка на ўсеагульную сярэднюю адукацыю як базавую для далейшай падрыхтоўкі па ўсіх каналах кадраў кваліфікаваных рабочых і спецыялістаў. Гэта сур'ёзна мяняе ролю сярэдняй школы. Узрастае яе агульнаадукацыйнае значэнне, з яе здымаецца цяжар прафесійнай падрыхтоўкі сваіх выхаванцаў.

Адсюль вынікаюць адпаведныя перамены ў характары, ва ўзроўні падрыхтоўкі ў прафесійна-тэхнічных вучылішчах і тэхнікумах. Павышаецца ранг гэтых навучальных устаноў, прэстыж іх дыпломаў. А заадно, дарэчы, і патрабаванні да іх абсталявання, тэхнічнай аснашчанасці.

У цэнтры перабудовы вышэйшай школы—яе самая цесная сувязь з вытворчасцю і навукова-даследчымі цэнтрамі. Арганізацыйна вырашыць гэтую праблему прапаноўваецца па-рознаму—дзе шляхам стварэння вучэбна-вытворча-навуковых камбінатаў, дзе за кошт разгортвання даследчых работ у самых вышэйшых навучальных установах і г. д.

Прадугледжваецца развіццё шырокага комплексу ўстаноў і служб з агульнай мэтай забяспечыць кожнаму магчымасць бесперапыннага ўзбагачэння ведамі і павышэння сваёй кваліфікацыі—пры любой выконваемай рабоце і ў любым узросце.

У цэлым размова ідзе аб стварэнні адзінай, усёахопнай сістэмы народнай адукацыі, якая не будзе рассякаць людзей на пакаленні, а як бы аб'яднае ўвесь народ на аснове ўсеагульна ўсведамляемай неабходнасці—вучыцца пастаянна.

Такі, уласна, наказ веку, які заканчваецца ва ўмовах нарастаючага дынамізму і навукова-тэхнічнага прагрэсу і грамадскага развіцця ў цэлым. Націск узнікаючых пры гэтым імператываў зведвае на сабе шкала ва ўсім свеце. І не дарэмна даўно ўжо ідуць размовы аб сусветным крызісе адукацыі. Нейкімі сваімі гранямі ён стаў прыкметным і ў СССР. Але цяперашні пошук рашэння накіраваны не проста на тое, каб не дапусціць адставання ці нагнаць яго, калі яно ўжо выявілася. Ён накіраваны яшчэ і на тое, каб зрабіць сістэму народнай адукацыі больш дзейсным інструментам дасягнення агульнай мэты перабудовы—больш сацыялізму.

НЕ ПА ГАТОВЫХ РЭЦЭПТАХ

Больш сацыялізму—значыць, гутарка ідзе не толькі аб тым, каб рыхтаваць работнікаў, здольных справіцца з сучаснымі прыладамі працы. Гэта, так сказаць, толькі тэхнічны бок справы. Не менш важна звярнуць увагу на сацыяльны, палітычны і духоўна-маральны змест перабудовы сістэмы народнай адукацыі.

Разрэз сацыяльны. Сярод іншага, тут паўстае пытанне аб дадатковых гарантыях рэальнага ажыццяўлення права на працу, своеасаблівай святыні сацыялізму. Радыкальная рэформа эканомікі нясе з сабой скара... не рабочых месцаў у цэхах, якія рэканструююцца па апошняму слову тэхнікі. Рэзка скарачаецца барацьба з бюракратызмам за змяншэнне кіраўніцкага апарату. Да 2000 года толькі з гэтых прычынах з'явіцца прыкладна 16 мільёнаў чалавек, якім трэба будзе памагчы набыць новую прафесію, істотна ўзняць разрад іх кваліфікацыі. Гэта адна з вялікіх сацыяльных задач сістэмы адукацыі.

Разрэз палітычны. Тут ключавое слова «дэмакратызацыя». Яна азначае і адмову ад усёпранікальнай стандартызацыі прыёмаў і форм навучання. І «зялёнае святло» педагогам-наватарам, творчым пошукам. І выбарнасць кіраўнікоў навучальных устаноў. І ўвогуле развіццё самакіравання ў адукацыйных установах. Усё кіраванне справамі народнай адукацыі на месцах павінна быць пабудавана на **дзяржаўна-грамадскіх** асновах.

На Пленуме пытанне адразу было пастаўлена такім чынам, што няправільна было б выдаць зверху гатовыя і канчатковыя рэцэпты таго, як будаваць вучэбную работу. Аб гэтым прыйдзецца паклапаціцца спецыялістам. А таксама самім калектывам навучальных устаноў—выкладчыкам і іх падапечным сумесна.

Разрэз ідэалагічны, духоўна-маральны. Школа, вучылішча, інстытут, падкрэсліў Пленум, не толькі вучаць. Яны і выхоўваюць. Як, зрэшты, выхоўвае і ўся арганізацыя, усё цячэнне нашага жыцця. Сёння ў СССР асвойваюць грамату, набіраюцца першых навыкаў майстэрства, праходзяць курс навук 57 мільёнаў навучэнцаў усіх ступеняў. Разам з імі яшчэ сотні мільёнаў, гэта значыць увогуле ўсё насельніцтва, вучацца і перавучваюцца ў самай вялікай школе—школе перабудовы.

Пленум даў адпор тым, хто хацеў бы накінуць аброць на развіццё грамадскай думкі, на вольнае выказванне сваіх поглядаў і прыхільнасцей. Было выразна сказана: у нас можна ўсё, што не робіць замах на асновы сацыялізму, не парушае грамадскага парадку.

Разам з тым былі разведзены паняцці «можна» і «трэба». Як палітычная партыя КПСС не збіраецца, вядома, рэгламентаваць музычныя, літаратурныя і іншыя густы. Але менавіта як палітычная партыя яна будзе адстойваць пэўны светапогляд, маральныя і эстэтычныя прынцыпы, якія адпавядаюць яе ўяўленням аб абліччы грамадзяніна сацыялістычнага грамадства.

НЕ ТОЛЬКІ ЖАДАННЕ, АЛЕ І КАМПЕТЭНТНАСЦЬ

Які гэта вобраз? У ідэале гэта чалавек, які імкнецца і здольны ўсямерна садзейнічаць раскрыццю стваральных магчымасцей сацыялізму. Не сярэдні індывід, а асоба. Не тэхнакрат, а чалавек вялікай культуры і кругагляду. Не прыдатак сучаснай магутнай тэхнікі, а яе ўладар. Не безаблічны выканаўца загадаў, а паўнапраўны гаспадар краіны.

Асоба, уладар, гаспадар жыцця... У вельмі складаных умовах быцця на парозе трэцяга тысячагоддзя жадаючаму выступаць у такім абліччы і ў такой ролі мала аднаго жадання. Патрабуецца яшчэ і ўменне. Патрэбныя веды, разуменне і сённяшніх дзеянняў, і заўтрашніх іх вынікаў. Словам, неабходна кампетэнтнасць. Забяспечыць такую кампетэнтнасць усяму народу—да гэтага ў выніку і накіраваны рашэнні Пленума ЦК КПСС.

Дзмітрый ВАСІЛЬЕЎ.

Дзесяць дзяцей выхавала Ніна Баранава. Хапала клопату Ніне Міхайлаўне з імі, а яшчэ хатняя гаспадарка... Але не падводзіла спрадвеку сялянская працавітасць. Спраўлялася і па дому, і на ферме ў родным саўгасе «Гарадзец» Шклоўскага раёна. За сваю самаадданую працу ў жывёлагадоўлі ў 1971 годзе яна ўдастоена звання Героя Сацыялістычнай Працы.

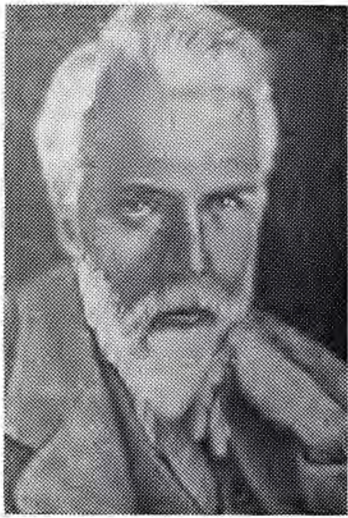
Цяпер Ніна Мітрафанаўна на пенсіі. Разляцеліся па ўсёй краіне дзеці. Але па-ранейшаму без справы яна не застаецца. Часта прыходзіць на сваю ферму: і сёння там ахвотна прыслухоўваюцца да яе парад. Дапамагае і сям'і сына, які працуе ў саўгасе. Яго пяцёра дзетак заўсёды вельмі рады бабулі.

Вечарамі любіць кабета пасядзець за калаўротам: і справа робіцца, і думкі цякуць лёгка і вольна. Шчаслівая старасць у Ніны Мітрафанаўны, і заслужыла яна яе сваёй працавітасцю, дабратой, шчодрасцю рук і душы.

НА ЗДЫМКАХ: «Частуйцеся, дарагія ўнукі»; кветкі любімай бабулі ад унучкі Лены.

Фота С. ЖАЛУДОВІЧА.

ШКОЛА-КАМУНА Ў ЛІТВІНАВІЧАХ

ДА 120-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ПАНЦЕЛЯЙМОНА ЛЕПЯШЫНСКАГА

Ішоў 1918 год. Маладая Савецкая рэспубліка, ашчацініўшыся штыкамі, не на жыццё, а на смерць адбівалася ад унутраных і знешніх ворагаў. Было галодна і халодна. Але жыла ў сэрцы Леніна, партыі бальшавікоў упэўненасць у перамозе над ворагамі, тыфам і голадам. Яна яднала рабочых, сялян, дапамагала выстаяць у самых складаных абставінах. Гэтай верай жыў і Панцеляймон Лепяшынскі. Зазіраючы ў дзень заўтрашні, ён думаў аб перабудове старой школы, выхаванні новага чалавека, марыў пра стварэнне працоўных школ-камун, у якіх бы спалучалася навучанне, выхаванне і карысная праца.

Сваімі планамі аб стварэнні школы-камуны і аб'яднанні мясцовага сялянства ў сельскагаспадарчую камуну ў сяле Літвінавічы Магілёўскай губерні, дзе прайшло яго дзяцінства, П. Лепяшынскі падзяліўся з У. І. Леніным. Па распараджэнню правадыра для будучай школы былі выдзелены прыборы для фізічнага кабінета, дынамамашына, праекцыйны, ці, як яго называлі ў той час, чароўны ліхтар, кніжкі, сшыткі, алоўкі. Рабочыя аднаго з заводаў Масквы, даведаўшыся пра намер Панцеляймона Мікалаевіча, падарылі сталярны і слясарны інструмент, абсталяванне для пераплётнай майстэрні. Прывезлі нават швейную машыну і піяніна...

Восенню П. Лепяшынскі адправіўся ў дарогу. Разам з ім ехалі Вольга Лепяшынская, іх дачка, таксама Вольга, і настаўнік Міхаіл Кернажыцкі. Ад Масквы да Літвінавіч шлях няблізкі. Да Рослаўля Смаленскай губерні даехалі па чыгунцы. Астатнія 180 вёрст — на конях. Сем вазкоў, добра напакаваных розным школьным рыштункам, павольна рухаліся наперад. Навокал, колькі бачыла вока, адкрываліся родныя краявіды. Імжэў асенні дождж, водар апусцелай пожні хваляваў сэрца. Дарагі, любы край!.. Недзе там, за лесам, схавалася родная вёска Студзянец Клімавіцкага павета, дзе 14 сакавіка 1868 года ён з'явіўся на свет. Успомніўся бацька, сельскі свяшчэннік, які ўсё сваё жыццё пражыў у вёсцы, блізка да сэрца прымаючы сялянскія нягоды.

Высокім аўтарытэтам у сям'і карысталася і маці Клаўдзія Лепяшынская-Зубкоўская. Яна скончыла гімназію, любіла літаратуру, музыку, аддавала свае здольнасці сям'і і дзецям.

У 1874 годзе, калі старэйшаму з дзяцей, Панцеляймону, споўнілася шэсць гадоў, Лепяшынскія пераехалі ў вёску Літвінавічы, у той час Рагачоўскага павета. Хлопчык рана вывучыў азбуку і з ахвотай чытаў малодшым братам і сёстрам казкі, любіў гульні, вандраванні па мясцовых лясах.

У дзевяць гадоў бацькі адвезлі сына ў Магілёў-на-Дняпры і ўладкавалі ў мужчынскую класічную гімназію, дзе ў яго праявіліся выключныя здольнасці. Панцеляймон без цяжкасцей спасцігаў літаратуру, матэматыку, замежныя мовы, добра маляваў, разам з іншымі выхаванцамі ўпотай ад выкладчыкаў чытаў творы рэвалюцыянераў - дэмакратаў, удзельнічаў у тайных гуртках. У 1886 годзе П. Лепяшынскі з выдатным атэстатам скончыў гімназію і восенню гэтага ж года стаў студэнтам фізіка-матэматычнага факультэта Пецярбургскага універсітэта. Вучыцца было нялёгка. Чакаць дапамогі ад бацькоў не даводзілася: у сям'і падрасталі дзевяцёра малодшых братоў і сясцёр. Стыпендыі, што атрымліваў за добрую вучобу, не хапала, і, каб звесці канцы з канцамі, ён пачаў зарабляць выпадковымі ўрокамі. Ва універсітэце Лепяшынскі ўдзельнічаў у рабоце народніцкага гуртка, узначальваў беларускае зямляцтва. Тут атрымаў першую п[illegible]чную загартоўку, разам з іншымі студэнтамі патрабаваў выгнання рэакцыйных выкладчыкаў, выступаў на сходках. Паліцыя даведалася пра гэта. Неўзабаве ён быў выключаны [illegible] іверсітэта і высланы з Пецярбурга. Вясной 1891 года Лепяшынскаму дазволілі здаць дзяржаўныя экзамены ў Кіеўскім універсітэце.

З жаданым дыпломам настаўніка ён спрабуе ўладкавацца на працу, але «нядобранадзейнаму» ўсюды адмаўляюць. У 1892 годзе Лепяшынскі пераязджае ў Севастопаль і ўладкоўваецца канторшчыкам ва ўпраўленні чыгункі. Разам з іншымі служачымі праводзіць забастоўку, дамагаецца скарачэння рабочага дня. Паліцыя заносіць пецярбургскага «бунтаўшчыка» ў чорны спіс. Гэта прымусіла Лепяшынскага пакінуць Севастопаль і зноў вярнуцца ў Пецярбург, дзе ён наладзіў сувязь з групай народавольцаў.

14 месяцаў правёў Панцеляймон Мікалаевіч у адзіночцы. Зняволенне дапамагала перанесці Вольга Барысаўна, дачка багатага прамыслоўца Пратапопава, з якой ён пазнаёміўся яшчэ да арышту на адной вечарыне, наладжанай сацыял-дэмакратамі. З дазволу турэмнага начальства яна перадавала Панцеляймону Мікалаевічу кніжкі, часопісы, слоўнікі. У турме ён пазнаёміўся і пасябраваў з А. Ванеевым, П. Запарожцам, Г. Кржыжаноўскім, «ульянаўскімі арламі», як ён называў іх, тут ён канчаткова самавызначыўся як марксіст.

У студзені 1897 года Лепяшынскі быў асуджаны да высылкі на тры гады ў Сібір. Разам з Панцеляймонам Мікалаевічам паехала і Вольга Барысаўна. У сяле Казачынскім Енісейскага павета, дзе Панцеляймон Мікалаевіч адбываў ссылку, пакутавалі і іншыя рэвалюцыянеры. Лепяшынскія адразу ж пасябравалі з імі, падтрымлівалі адзін аднаго.

Панцеляймону Мікалаевічу стала вядома, што ў Шушанскім адбывае ссылку Уладзімір Ільіч Ленін. Хацелася пазнаёміцца з ім, быць побач. Лепяшынскі хадайнічае аб пераводзе ў Шушанскае. Вядома, такога дазволу паліцыя не дала, але перавяла Лепяшынскага ў сяло Ермакоўскае. Да Шушанскага адсюль было рукой падаць. Пераезд у Ермакоўскае паклаў пачатак знаёмству Лепяшынскіх з Уладзімірам Ільічом Леніным і Надзеяй Канстанцінаўнай Крупскай. Яны з радасцю сустрэлі вестку аб I з'ездзе РСДРП, які адбыўся ў Мінску. Панцеляймон Мікалаевіч дапамагаў У. І. Леніну ў падборы матэрыялаў для яго кнігі «Развіццё капіталізму ў Расіі». Тут у ліку 17 ссыльных падпісаў «Праект расійскіх сацыял-дэмакратаў супраць «эканамістаў», тут разам з паплечнікамі Уладзімір Ільіч на кватэры Лепяшынскіх абмяркоўваў праект стварэння газеты «Искра». Яны жылі будучыняй, марылі аб свабодзе, барацьбе.

— Пра вас я падумаў асабліва, — сказаў Уладзімір Ільіч Лепяшынскім. — Пасля ссылкі вы паедзеце спачатку ў Омск. Я ўжо спісаўся з галоўным урачом Омскай чыгуначнай бальніцы, доктарам Фраловым. Ён даў згоду прыняць Вольгу Барысаўну да сябе на работу фельчарыцай. Там вы пажывіце, пакуль я не выклічу вас для падпольнай работы.

Усё адбылося, як было задумана Уладзімірам Ільічом. У 1900 годзе Лепяшынскі па выкліку Леніна выехаў у Падольск, дзе атрымаў ад яго інструкцыі па наладжванню ў Пскове апорных пунктаў рэдакцыі газеты «Искра». Лепяшынскі стаў прафесійным рэвалюцыянерам.

Кіруючы пскоўскай іскраўскай групай, Лепяшынскі інфармаваў «Искру» аб рабочым і грамадскім руху ў Расіі, высылаў неабходную літаратуру, грошы, сам пісаў допісы аб становішчы сялян, прымаў з-за мяжы рэвалюцыянераў, забяспечваў пашпартамі і яўкамі. Сярод матэрыялаў, якія дасылаліся ў «Искру», было нямала карэспандэнцый з Мінска, Гродна, Магілёва, Віцебска.

У. І. Ленін высока цаніў дзейнасць пскоўскай групы, шчыра дзякаваў за работу па скліканню II з'езда РСДРП і стварэнню марксісцкай партыі ў Расіі. Між тым працаваць было ўсё цяжэй і цяжэй. Філёры не давалі Лепяшынскаму спакою, сачылі за кожным крокам. У ноч на 4 лістапада 1902 года ён быў арыштаваны і высланы на шэсць гадоў пад нагляд паліцыі ва Усходнюю Сібір.

У верасні 1903 года ён здзейсніў дзёрзкія ўцёкі, рызыкуючы кожную мінуту быць схопленым, прыбыў у Жэневу. У. І. Ленін даручыў яму весці пратаколы пасяджэнняў Савета партыі, стварыць бібліятэку і архіў ЦК РСДРП. Ён удзельнічаў у падрыхтоўцы III з'езда партыі.

Першую расійскую рэвалюцыю Лепяшынскі сустрэў з уздымам. Як і ўсе рускія эмігранты, ён пачаў збірацца ў дарогу. У снежні 1905 года выехаў у Пецярбург. Аднак доўга пратрымацца ў сталіцы не змог. Царская ахранка амаль адразу натрапіла на яго след. Лепяшынскі выехаў да сям'і ў Літвінавічы, а ў 1907 годзе пераехаў у Оршу, дзе пачаў працаваць у рэальным вучылішчы, на чыгуначнай станцыі аднавіў арганізацыю РСДРП. Паліцыя даведалася пра яго рэвалюцыйную дзейнасць. Гэта прымусіла Лепяшынскага шукаць новае месца жыхарства і працу.

Пасля Лютаўскай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі Лепяшынскі па заданню партыі зноў у Оршы, якая мела важнае стратэгічнае значэнне. Аршанцы выбіраюць Лепяшынскага старшынёй гарадской думы. У кастрычніцкія дні 1917 года ён аб'ядноўвае рабочых Оршы, затрымлівае карнілаўскія цягнікі, што рваліся на падаўленне рэвалюцыі ў Маскве і Петраградзе, усталёўвае ў Оршы Савецкую ўладу.

...За пяць дзён дарогі многае прыгадаў Панцеляймон Мікалаевіч. Ні аб чым ён не шкадаваў. Наперадзе была праца, дзеля якой ён змагаўся, сядзеў у турмах.

Вось, нарэшце, Літвінавічы. На другі ж дзень Панцеляймон Мікалаевіч наведаў Кармянскі валасны выканком.

— Ну што ж, уладкоўвайцеся, — выслухаўшы Лепяшынскага, сказаў старшыня. — Становішча, праўда, у Літвінавічах неспакойнае. Контррэвалюцыя не здаецца. Час ад часу нават абрэзы ў ход пускаюць...

— Я ведаю, што без цяжкасцей нам не абысціся, — сказаў Лепяшынскі. — Але ж калі мы будзем баяцца контррэвалюцыі, абрэзаў, дык хто ж пачне будаўніцтва новага грамадства...

І закіпела работа. Вестка аб прыездзе Панцеляймона Мікалаевіча, [illegible] жонкі, дачкі і настаўніка [illegible]нажыцкага маланкай абляцела Літвінавічы. Толькі і размоў было пра тое, што Лепяшынскі будзе ствараць сельскагаспадарчую камуну і школу-камуну.

Першымі ў госці завіталі дзеці, к[illegible]ла ім пабачыць дзядзьку [illegible]пяшынскага, які ад Леніна прыехаў школу ствараць. Сабралася каля 40 хлопчыкаў і дзяўчынак. З імі і распачаліся заняткі. Вучоба чаргавалася з працай у майстэрнях, на школьным агародзе. Пад наглядам настаўнікаў дзеці шылі сабе вопратку, гатавалі ежу, прыбіралі памяшканні, майстравалі мэблю.

П. Лепяшынскі вёў шырокую грамадскую работу сярод сялян Рагачоўскага павета, быў старшынёй Кармянскага валаснога аб'яднання РКП(б). Тут, у Літвінавічах, была напісана драма «Чырвонае па чорнаму», а таксама раман «Барацьба і творчасць».

Пад кіраўніцтвам П. Лепяшынскага ў Літвінавічах адкрылася школа і для дарослых. Наладжваліся гутаркі, вялася работа па запісу сялян у сельскагаспадарчую камуну. Гэта не спадабалася мясцовым кулакам. Аднойчы яны прыйшлі да Панцеляймона Мікалаевіча.

— Вось што, Панцюха, — сказаў адзін з іх. — Быў бы ты папом, рукі б табе цалавалі, маліліся б на цябе. А будзеш камуну ўводзіць, заб'ём...

Пагроза не напалохала П. Лепяшынскага. Ён працягваў пачатую справу і не пакінуў яе нават тады, калі ў Карме ўспыхнуў контррэвалюцыйны мяцеж, да якога далучыліся і некаторыя несвядомыя сяляне. Хутка мяцеж быў падаўлены. Найбольш актыўных удзельнікаў выступлення арыштавалі. Спецыяльна складзеная камісія, якая ўключала следчых і мясцовых партыйных работнікаў, прыгаварыла да вышэйшай меры пакарання 7 удзельнікаў мяцяжу. П. Лепяшынскі звярнуўся ў Магілёўскую надзвычайную камісію з просьбай не прымяняць да сялян, якія па несвядомасці трапілі пад уплыў эсэраў і кулакоў, суровага прыгавору. Ён лічыў дастатковым прысудзіць іх да прымусовых работ. Але думка Лепяшынскага ўлічана не была. У сваіх пісьмах у ЦК РКП(б) і ў Магілёўскі губком П. Лепяшынскі з абурэннем пісаў: «Калі Надзвычайныя Камісіі засвояць практыку поўнага ігнаравання голасу мясцовых партыйных людзей, якія вельмі часта сваёй дакладнай ацэнкай сітуацыі могуць забяспечыць правільны курс следчай работы, то ў нас будзе ў наяўнасці аграмністая маса непатрэбных пакаранняў смерцю...»

Працу П. Лепяшынскага і яго паплечнікаў спыніла наступленне польскіх легіянераў. Школа разам з вучнямі пераехала ў Маскву. Прызнаннем набытага П. Лепяшынскім вопыту ў культурна-асветнай рабоце з'явілася заданне У. І. Леніна дапамагчы працоўным Туркменістана ў наладжванні народнай асветы.

Перад ад'ездам П. Лепяшынскі сустрэўся з У. І. Леніным.

— Галоўнае ў рабоце — ні ценю шавінізму! Ніводнага атама русіфікатарскіх замашак! — навучаў Уладзімір Ільіч.

Прызначаны намеснікам наркома асветы Туркменіі, П. Лепяшынскі дабіўся значных перамен у культурна-асветнай справе. Палепшылася таксама падрыхтоўка настаўнікаў, пачалі працаваць інстытуты народнай асветы, адкрыўся Туркестанскі дзяржаўны універсітэт. Шмат было зроблена для наладжвання прафесійна-тэхнічнай адукацыі, развіцця тэатральнага мастацтва.

Пазней, успамінаючы ленінскі наказ і сваю працу ў Туркменіі, П. Лепяшынскі з задавальненнем адзначаў, што ён не пагрэшыў супраць гэтага запавету, бо перасцерагальны голас Ільіча трымаў яго палітычнае сумленне ў стане пастаяннай насцярожанасці ў час культурна-асветнай працы ў адной з самых прыгнечаных ускраін былой Расійскай імперыі.

У 1921—1924 гады па рашэнню ЦК РКП(б) П. Лепяшынскі быў накіраваны на работу ў Камісію па распрацоўцы гісторыі РКП(б). У гэты перыяд былі напісаны ўспаміны пра У. І. Леніна, а таксама пра вялікую плеяду яго паплечнікаў.

П. Лепяшынскі шмат сіл і энергіі аддаў стварэнню і дзейнасці міжнароднай арганізацыі дапамогі змагарам рэвалюцыі. Яна аказала вялікую падтрымку вязням капіталістычных турмаў, мацавала класавую салідарнасць і інтэрнацыяналізм.

Такую ж энергію і мэтанакіраванасць П. Лепяшынскі праяўляў, працуючы ў 1927 годзе дырэктарам Гістарычнага музея, а ў 1935—1936 гадах — Музея рэвалюцыі ў Маскве.

У дзень свайго 75-годдзя П. Лепяшынскі быў узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Ён выбіраўся дэлегатам XIV—XVII з'ездаў партыі, XV—XVII канферэнцый ВКП(б).

П. Лепяшынскі пражыў вялікае, насычанае жыццё, неадрыўна звязанае з лёсам Савецкай краіны, з лёсам партыі. Былі слаўныя перамогі і незаменныя страты. Як найвялікшае асабістае гора перажываў ён смерць У. І. Леніна. Суцяшала адно: жыла партыя, яна працягвала яго справу. Калі не стала мудрага дарадчыка, ён, як і іншыя верныя ленінцы, рабіў усё магчымае, каб жыў ленінізм, мацнела Савецкая Радзіма. У той жа час ён бачыў хібы і адступленні ад ленінізму. Ён ведаў, што навіслую над партыяй небяспеку адчуваў У. І. Ленін, які выношваў план аздараўлення партыі. Увасобіць яго перашкодзіла хвароба. П. Лепяшынскі ў сваіх допісах, пакінутых нам у спадчыну, паведамляе аб гэтым. Ён дзеліцца таксама сваімі меркаваннямі аб выпрамленні партыйнай лініі, устанаўленні сапраўднага дэмакратызму.

Да апошніх дзён П. Лепяшынскі жыў жыццём партыі, думаў аб яе гістарычнай місіі і нялёгкім лёсе, верыў у яе магутныя стваральныя сілы.

Памёр Лепяшынскі 30 верасня 1944 года.

Мікалай **КУЗНЯЦОЎ.**

A KEY TO PROGRESS

"The principial indices of the effectiveness of industrial production have grown. Labour productivity has increased 6.6 per cent as against the planned 4.1 per cent, consequently a 94 per cent increment of production has been registered. The growth of labour productivity came in advance of the average wages. The plan of reducing industrial production cost value has been fulfilled, profit has increased."

From the BSSR Central Statistical Board's Notice

In industry deeper re-structuring and updating of personnel policies are of extreme importance first and foremost in such a determining trend as raising the technological level and quality of production.

The experience of the Minsk production association "Integral" and electrical engineering works, Gomel machine-tool factory and others is sufficient proof of the fact that those enterprises which have given due attention to providing personnel for ensuring scientific and technological progress are seriously concerned about a change in the mentality of workers. They can achieve unity of word and deed and ensure success in switching over to intensified methods and expand the output of products that meet the up-to-date requirements.

However, things are not going with a swing everywhere. Execution of decisions adopted still remains a weaker link, in-depth re-structuring is not being effected as fast as might be desired.

The leading role in the restructuring of economy belongs to engineering industry. A complex of measures has been elaborated in the republic towards an accelerated development of this branch. Decisions have been taken jointly with 14 machine-building ministries of other republics. Raising the technological level and quality of products are the main points in the targets set for enterprises.

Last year the share of products made commercial for the first time in the USSR has increased at our enterprises from 1.4 to 5.2 per cent. However, in many work collectives the activities in this field are rather sluggish. The technological level of the greater part of products of engineering industry remains essentially the same. Their export deliveries are going down. No more than 28 per cent of the main range of engineering industry products are on a par with the world standards. But the task is by the end of the five-year period to bring this share up to 80-95 per cent.

What measures are taken in this respect?

First of all, the effectiveness of labour is being enhanced as well as the interest and responsibility of the research institutes and design offices. A greater encouragement is being given to measures of changeover to a new system of remuneration of the labour of researchers, designers and technologists, the specialists are getting new equipment to fit them for new responsibilities, design activities are more and more automated, the experimental facilities are being increased.

THE "LABOUR" PROGRAMME AGAINST MANUAL LABOUR

"To constantly reduce the share of manual and heavy physical labour..." The solution of this task set by the 27th CPSU Congress is greatly promoted by the special comprehensive programme "Labour" adopted in the republic. Here are G. P. Badei, the programme's author, Deputy Chairman of the republic's State Planning Committee and T. B. Senyut, Director-general of the research production association "Complex" to tell which problems are involved.

Here is **Badei:**

"In Byelorussia's industrial sphere it involves close to 50 per cent of all workers. First of all this refers to construction engineering, agricultural production, housing and trade. Consequently, the share of manual labour in the current five-year period is to be reduced at least two times and a half.

"This is a large-scale task. If in the previous five-year period it was concerned only with industry, in the twelvth five-year period it spreads to all the branches of national economy. The approach to the solution of the problem has also changed. Formerly, the share of manual labour could be reduced by increasing the number of working people, without reducing the absolute number of people employed. Now the task is set of reducing this number."

"Isn't it common knowledge that this has never before been a problem of primary importance?"

Badei: "Indeed, formerly measures aimed at eliminating manual labour were detached in the shape of scientific and technological programmes, and plans of technological re-tooling were tackled on their own. In the current fiveyear period the situation has change[illegible]. All tasks mapped out for [illegible] Labour" programme are included in the five-year's and every year's national economy plans and, naturally, in the plans of every enterprise."

"And what role i[illegible]set aside in the programme [illegible] the research production association "Complex"?"

Senyut: "Our republican association set up in 1985 is supposed to become the leading enterprise which shapes the technological policy concerning the facilities of mechanizing manual labour. Now, after the design, experimental and production facilities have been provided, we are engaged in devising 30 novel types of machines and mechanisms to be used for warehouse materials and freight handling, and flexible production robotic systems.

"Besides in this branch we co-ordinate the activities of the replacement and map out the republican programme. In fact, we have started work in this line. From the 4,000 proposals for the republican programme "Labour" 400 most important ones have been selected."

"And where do the others — less important — go?"

Senyut: "They are not rejected. But the agencies responsible for them are on a different level — these are ministries and enterprises. As for the four hundred of the most promising developments, they are in the focus of the Government's attention. These include the procedures and techniques of cultivating grain-crops, flax and potatoes which permit of releasing 49,000 agricultural workers from manual labour, practice of using mechanized processes of laying a system of drainage during land reclamation, introduction of photo setting at printing plants and many other things.

"I should like to make it clear that the programme "Labour" consists of two parts. The first is made up of completed developments which are going to be made commercial in the near future. The second part is constituted by research the results of which are supposed to find an application in production only in the next five-year period. These tasks are assigned to 30 research institutes, design offices and institutions of higher learning. The most outstanding of the latter are the Institute of Physics and Engineering affiliated to the BSSR Academy of Sciences, many departments of the Minsk Polytechnic, Radio-Engineering and Mogilev Machine-Building Institutes, Byelorussian Research Institute of Land Reclamation and Water Economy."

"Which of the envisaged measures are the most effective?"

Senyut: "If everything is arranged in the proper way, intensive technology comes first, it changes the production fundamentally and the participation of man in it is ruled out. Next comes mechanization of industrial processes and lifting and hauling operations. This is the ideal. In practice the introduction of robots and manipulators flexible production systems and automated production often fails to be effective enough because the plan of this five-year period has not as yet envisaged a comprehensive retooling of work bays. Practice shows that the industrial adoption of new know-how releases one or two persons. But the acceleration of the production process which results from it is brought to nought at the adjacent operations. Consequently the greatest successes have been achieved at such enterprises as the Minsk Watch Factory and Kirov Lathe-Making Plant, Motorcycle and Bicycle Factory where robotics was from the first brought in on an integrated basis."

"The benefits of eliminating manual labour are evident: efficiency of the worker's labour increases, his conditions of work are improved. But why has this problem become so acute today?"

Badei: "Because there is shortage of manpower. We have to build new enterprises, but they can be staffed only with workers released from the other factories. We haven't got any other reserves, though this way involves great expenses. For instance, the release of one worker on an assembly line is estimated to "cost" some 25 to 50 thousand roubles."

"I REQUEST THE PERFORMANCE STANDARDS TO BE RAISED"

The workers of the Minsk Motor Car Factory came out with the initiative that their performance standards should be raised. What made them advance this proposal? How are the principles of workers' self-government realized?

The proposal was put forward by the communists. The workers, young men and women including, supported them. The Party Committee made a close study of the proposal and evaluated its feasibility. Comprehensive job form of organization of labour is introduced in the whole of the enterprise. Experienced workers supervise the work of the novices, instruction is provided which has helped every member of the body of workers to learn the allied trades. The existing facilities and conditions of labour are also taken into account. They make it possible to keep the production running at a steady pace and maintain high productivity of labour. As the idea of raising the performance standards was supported by specialists the Party Committee gave OK to this proposal.

But what was behind this proposal? Did its authors wish to contribute to the general cause more than the other workers? Was it their wish to come in the limelight? Evidently, both. But that was not the whole story. They got a material reward. The workers who substantiated their proposal of changing the performance standards with technological reasons (as well as all those who supported their view) obtained a single-payment grant to the tune of 40 per cent of the sum of savings from the wage fund. Incidentally, this does not affect the size of bonuses fixed in this branch.

Eventually, upwards of 8,000 performance standards were revised which resulted in the saving of over 200,000 roubles of the wage fund. The worker always enjoys an advantage over the time-and-cost clerk: he can more accurately evaluate how strenuous a certain job is in dynamics as he gradually acquires the required working skills. However, it would be erroneous to regard his motives as either just professionaly or materially biased. Truth is that in case people are striving to take part in managing a certain job, a beneficial social psychological climate arises in the work collective. It is based on the sentiments of the master which are inherent in any individual.

The workers are guided by the Party directive towards development of initiative and self-dependence of work-collectives in every possible way. It says in resolution of the June 1986 CPSU Central Committee Plenum that "in present-day conditions it is impermissible to centrally decide all issues. The greater part of the responsibility is to be shouldered by the work collectives of enterprises and associations."

How is it translated into practi[illegible] For instance, at one of the P[illegible] Committee's meetings a proposal was put forward to make an experiment, viz to arrange a competition of candidates for the vacant posts of middle-[illegible]k managers. The essence [illegible]he experiment lay in the openness — each of the candidates was discussed by his work-mates. 81 managers elected by the workers have lived up to their subordinates' expectations, there is an atmosphere of mutual trust, team-work (and, it goes without saying, high exactingness). Filling posts of team-leaders, work-bay supervisors and shopforemen by open competition have become at this factory a matter of routine.

A great deal of attention is given to the enforcement of the law of work collectives adopted in 1983. Recently the CPSU Central Committee examined the issue of how this law was enforced at the Minsk Automobile Plant .The situation here cannot be called ideal but there is marked improvement.

For instance, consider the activities of work collective councils set up at departments. Such a council is an elected management organ, a sort "collective director" made up of workers of weight. The councils promote the fulfilment of production plans and decide other problems of importance. Truth to tell, at first the workers were somehow shy of advancing any proposals, let alone criticizing the technical service and administration. The Party Committee considered this question and gave instructions that the competent councils elected the workers ought totake decisions. Ever since all their advice have been a must with the factory management (there was not a single case that any of such advice should prove useless).

At one time the customers were content with stock-produced vehicles bearing the MAZ trade mark. Dump trucks, log-carriers, stepframe trailers having a load-carrying capacity of up to 20 tons and an overhaul period of up to 320,000 km are up to the highest quality mark. Powerful road-trains with two- or threewheeled tractors that have superseded them have sucessfully passed the check-out tests at the International Research Institute and are accepted for international trucking routes.

Not bad at all, on the face of it. However, the new trucks in many parameters are as yet second to the best foreign counterparts, viz the Volvo and Mercedes vehicles. The factory Party organization has had quite a job with changing the mentality of certain specialists who would not admit the shortcomings in their work, pleading now the insignificant proportion of spoilage, now oversight on the part of their colleagues. The Party Committee was compelled to insist that the administration should let go the specialists who had become deadwood. Bold, resourseful engineers and designers stepped into their shoes. Here is the first result of the measures aimed at stepping up the quality of production: the first prototypes have been built and commercial output of road-trains is started having a higher fuel economical efficiency, greater weight-carrying capacity and a larger guaranteed life of up to 600,000 kilometres.

The style of Party leadership at the MAZ factory is also changing. The Party Committee does not assume, as it did formally, the functions of technological, routine or economic management, it does not use any methods of juridical or administrative compulsion but undertakes to work with people, its chief task being the restructuring of their mentality in the spirit of the time.

An active participation in production management is not an end in itself for communists. Their motto is: born of man should return to man. The social factor of any progress is in the focus of attention. Here the following slogan arose: "Toilers to the factory, the factory to the toilers". The Party Committee see to it (a special commission is set up for this) that the latter part of the formula should actually complete the first one. The appropriate measures consist in better conditions of labour for the motor car builders, more reliable safety engineering, construction of housing, health facilities, etc.

Can we say that the process of development of democratic management principles at the factory is complete? No, it is going on, there is a lot to be done yet.

FACTS AND FIGURES

The new refrigerator "Minsk-15" which is quantity-produced at the production association "Atlant" is not second to the best world wodels. Exportation of this model is started to Czechoslovakia, Chinese People's Republic, Holland, Belgium and Austria. The refrigerator has passed the test to satisfaction in the FRG and France and will soon be on sale in these countries. It is estimated that the electric power saved by these freezers for the users in the home market is enough to constantly provide the needs of a whole production association.

The electronic "pendulum" with which the "Luch(ray)" chronometers are fitted out makes them extremely accurate. Quantity production of integrated circuits is started at the Minsk Watch Factory, which will set the pace to watch works. The use of such units together with miniature generators will make it possible to reduce the size of the watch but keep the traditional type of face. Stock-produced watches having both pointer and digital indication are about to come off the conveyor in the near future. This answers the highest world standards. Electronics enables the functions of the articles to be expanded, viz design clocks with an alarm, timer or a memory.

АКТУАЛЬНАЕ ІНТЭРВ'Ю

МІНІСТЭРСТВА ЕДЗЕ Ў КАМАНДЗІРОЎКУ

Сёлета Міністэрства культуры БССР на працягу цэлага месяца, у лютым, трымала справаздачу перад жыхарамі рэспублікі. Усе яго работнікі—ад міністра да інспектара—выязджалі ў гарады і раёны, сустракаліся з насельніцтвам. Таксама ўвесь люты, у будні і ў выхадныя, у прыёмнай міністра культуры працавала «прамая лінія». Кожны, хто жадаў выказаць у адрас той ці іншай установы культуры ці самога Міністэрства крытычныя заўвагі, спыніцца на негатыўных з'явах, унесці прапанову па вырашэнню важных праблем у сферы культуры, меў магчымасць пазваніць па тэлефоне.

Гэта акцыя Міністэрства культуры была па сутнасці своеасаблівым сацыялагічным даследаваннем грамадскай думкі па праблемах развіцця мастацтва і культуры ў рэспубліцы, дазволіла правесці аналіз стану спраў у розных рэгіёнах Беларусі, акрэсліць кола найбольш важных і неадкладных праблем.

Наш карэспандэнт Таццяна АНТОНАВА гутарыць з намеснікам міністра культуры БССР Уладзімірам ГІЛЕПАМ.

— Уладзімір Аляксандравіч, наколькі я ведаю, вы прымалі самы непасрэдны ўдзел у справаздачах. Як яны праходзілі, як былі сустрэты насельніцтвам?

— Хацеў бы ўдакладніць, што ў сёлетняй справаздачы (яны, дарэчы, былі народжаны часам перабудовы і станучь у далейшым традыцыйнымі) прынялі ўдзел не толькі адказныя работнікі Міністэрства, але і кіраўнікі абласных і рэспубліканскіх устаноў культуры, загадчыкі гарадскіх і раённых аддзелаў культуры, дырэктары Дамоў культуры, супрацоўнікі музеяў, паркаў, бібліятэк, тэатральна-відовішчных арганізацый...

Адбылося 3780 сустрэч з самымі рознымі аўдыторыямі. Большасць справаздач праходзіла з канцэртнымі выступленнямі самадзейных і прафесійных артыстаў, спектаклямі, лекцыямі, выстаўкамі, фальклорнымі святамі. Мне здаецца даволі важным той факт, што сумесна з работнікамі культуры ў справаздачах прымалі ўдзел прадстаўнікі партыйных, савецкіх, камсамольскіх і прафсаюзных органаў, кіраўнікі гаспадарак. Так, напрыклад, у Казловіцкім Палацы культуры справаздачы разам з культасветработнікамі Случчыны трымала і мясцовае кіраўніцтва раёна. Тут адбылася сур'ёзная размова і абмен думкамі аб дзейнасці Міністэрства і аддзела культуры Слуцкага райвыканкома па перабудове работы ўстаноў культуры.

Людзі самым актыўным чынам удзельнічалі ў справаздачах: выказвалі заўвагі, выступалі з прапановамі.

— Я вас папрашу больш канкрэтна расказаць пра сутнасць заўваг і крытычных выказванняў у час справаздач.

— Культурныя запатрабаванні савецкіх людзей у апошні час рэзка выраслі. Яны многа чытаюць, глядзяць тэлевізійныя перадачы, ходзяць у кіно, тэатры, на выстаўкі. Культура ўсё больш становіцца духоўным патэнцыялам перабудовы. Адпаведна і патрабаванні да мастацтва і культуры павышаюцца.

Скажам, многія цяпер незадаволены рэпертуарам тэатра. Лічаць, што ў ім недастаткова спектакляў пра сучаснасць, пра хвалюючыя ўсё грамадства праблемы.

Вясковыя жыхары выказваюць крытычныя заўвагі пра работу сваіх клубаў і Дамоў культуры. Яны лічаць, што многае ўжо не адпавядае часу і яго трэба мяняць. У прыватнасці, выказваюцца за арганізацыю пры той ці іншай установе культуры кафэ і відэатэк. Зразумела, не можа задаволіць нашага сучасніка, адукаванага і духоўна развітога, архітэктурнае аблічча тыповага будынка Дома культуры, яго ўнутраная аздоба, інтэр'ер.

Зноў жа вяскоўцы крыўдзяцца, што да іх рэдка прыязджаюць з канцэртамі вядучыя мастацкія калектывы і выканаўцы.

Жыхары горада Чавусы просяць дапамогі ў арганізацыі краязнаўчага музея, а жыхароў гарадскога пасёлка Круглае на Магілёўшчыне хвалююць пытанні аховы капліцы на магіле народнага героя Балгарыі генерала Чэрняка.

Шмат заўваг пачулі мы ў адрас устаноў культуры — музеяў, галерэй, якія працуюць у нязручны для наведвальнікаў час.

Я б адзначыў як агульную тэндэнцыю клопат гараджан і вяскоўцаў пра захаванне і развіццё нацыянальнай духоўнай спадчыны — мовы, фальклору, традыцыйных народных абрадаў; пра ахову і рэстаўрацыю помнікаў гісторыі і культуры Беларусі.

Зрабіць такі вывад нам дапамог і аналіз пошты. Толькі летась мы атрымалі каля тысячы пісьмаў з дзелавымі парадамі, прапановамі, крытычнымі заўвагамі ад працоўных, пенсіянераў, студэнтаў і школьнікаў. Вось толькі адзін прыклад. Аляксандр Р[illegible]еў з Гомеля напісаў, што ў[illegible] пад ахову помніка архітэктуры XIX стагоддзя —будынка былой Нікольскай царквы засталося толькі фармальным актам, не падмацаваным канкрэтнымі справамі. Мы звярнуліся ў аблвыканком, наст[illegible] на тым, каб былі праведзены рамонтныя і рэстаўрацыйныя работы.

Прынамсі, нярэдка здараецца, што прымаюцца цудоўныя планы, але як яны ажыццяўляюцца — прасачыць цяжка. Таму работнікам Міністэрства вельмі дапамагае інфармацыя з месцаў, так званая «адваротная сувязь». Своечасовыя, нестандартныя рашэнні нярэдка падказваюць пісьмы і пажаданні, а таксама асабістыя сустрэчы з людзьмі.

— Як вы ацэньваеце агульную карціну ў галіне культуры?

— Агульная карціна складаецца са шматлікіх асобных дэталей.

Адбываецца дэмакратызацыя культуры. Свежае паветра ў культуру прынёс вецер перабудовы. Асабліва адчувальна гэта ў горадзе. Тут пастаянна наладжваюцца выстаўкі, сустрэчы з мастакамі, кампазітарамі, пісьменнікамі. Праводзяцца аўкцыёны карцін і кніг.

Летась у сельскай мясцовасці пачалі працаваць 75 новых клубаў. Установы культуры атрымалі значную колькасць камплектаў духавых, народных інструментаў, іншага музычнага і асвятляльнага абсталявання. Аднак тым не менш на сённяшні дзень найбольш слабае звяно ў культуры — яе матэрыяльная база. Не сакрэт, што ў некаторых правінцыяльных гарадах і пасёлках дасюль няма прыстойнага Дома культуры, адпаведнага абсталявання... Ды і ў горадзе ёсць патрэба ў будаўніцтве арыгінальных па архітэктуры будынкаў, дзе адкрыюцца клубы для людзей розных узростаў і захапленняў.

Па майму цвёрдаму перакананню (гэта пацвярджаецца і меркаваннямі тысяч жыхароў рэспублікі), наспеў час карэнным чынам мяняць культасветработу. Аргумент тут такі. Чалавек павінен адчуваць сябе не толькі спажыўцом культуры, але і яе непасрэдным стваральнікам. Клуб жа, як установа культуры, павінен дапамагчы самавыявіцца кожнаму. Наогул сучасны клуб бачыцца мне ў трох іпастасях: цэнтр адпачынку, выхавацель, прапагандыст народнай творчасці.

Для агульнай карціны трэба зрабіць, відаць, яшчэ некалькі мазкоў. Не магу не сказаць, што мы пакуль яшчэ не вырашылі праблему кадраў культработнікаў на вёсцы. Хаця наш інстытут культуры рыхтуе дастаткова спецыялістаў. Але сутнасць праблемы ў тым, што «прыезджыя» культработнікі, як правіла, дрэнна ведаюць мясцовыя традыцыі, людзей, адарваны ад зямлі і ад праблем гаспадаркі. Самы лепшы варыянт, калі займацца гэтай складанай работай будзе свой, мясцовы хлопец ці дзяўчына.

Ну і яшчэ: на мой погляд, у нашай багатай на таленты рэспубліцы надзвычай мала выканаўцаў, разнастайных і арыгінальных прафесійных калектываў. Таму нават у сталіцы рэдка трапіш на канцэрты «Песняроў», «Сяброў», «Верасоў», Валянціны Пархоменкі ці Яраслава Еўдакімава.

— Якія практычныя вынікі праведзенай у рэспубліцы акцыі?

— Неўзабаве пасля яе завяршэння адбылася калегія Міністэрства культуры БССР. Быў зацверджаны план рэалізацыі прапаноў і крытычных заўваг насельніцтва, дзе акрэслены шляхі і тэрміны іх выканання. Напрыклад, сёлета ў першым паўгоддзі будуць вызначаны тыя ўстановы культуры, на базе якіх могуць быць адкрыты маладзёжныя кафэ. У красавіку ў Круглае паедуць прадстаўнікі ўпраўлення музеяў нашага Міністэрства і Таварыства аховы помнікаў, каб даць ацэнку мастацкай і гістарычнай каштоўнасці капліцы, пра якую паведамілі жыхары Магілёўшчыны.

А ў пачатку красавіка ў Баранавічах адбудзецца семінар, дзе пойдзе гаворка аб карэннай перабудове культасветы ў рэспубліцы, а яго ўдзельнікі пастараюцца адказаць на пытанне: «Якім павінен быць клуб на вёсцы?» Усё гэта толькі першыя крокі ў той вялікай рабоце, якая стаіць перад працаўнікамі культуры.

— Што, на ваш погляд, стрымлівае імклівы працэс перамен у галіне культуры?

— Відаць, немалую ролю тут адыгрывае наша агульная пасіўнасць, набытая раней, інертнасць, нежаданне некаторых кіраўнікоў ісці супраць устарэлых поглядаў.

З другога боку, існуе і такая аб'ектыўная рэальнасць, як нескаардынаванасць дзеянняў Міністэрства культуры і некаторых іншых ведамстваў — Дзяржкіно, творчых Саюзаў... Справу, здаецца, робім агульную, але паасобку. А ў сямі нянек, самі ведаеце, дзіця звычайна недагледжанае.

На наступны год мы задумалі правесці справаздачы перад насельніцтвам аб зробленым разам з творчымі Саюзамі, якія акумулююць усе творчыя сілы Беларусі. Думаю, гэта дасць свой плён.

АДКУЛЬ У КАЛГАСА МІЛЬЁН

Пералічыць у Савецкі фонд культуры пяць тысяч рублёў і стварыць у сябе савет садзейнічання гэтаму фонду—так вырашыў агульны сход калгаса «Чырвоны сцяг» Валожынскага раёна.

Што ж падахвоціла аднагалосна прагаласаваць за перавод грошай на рахунак № 702 тых, хто прывык лічыць кожны рубель у нядаўна стратнай гаспадарцы!

...Многае змянілася ў калгасе з прыходам сюды новага старшыні—доктара эканамічных навук Сямёна Шарэцкага. За апошнія тры гады чысты даход у гаспадарцы з нуля вырас да паўтара мільёна рублёў. На цэнтральнай сядзібе калгаса і ва ўсіх яго населеных пунктах сталі ўзводзіцца прыгожыя дамы, будуюцца школы, дзіцячыя сады, лазні, магазіны, бібліятэкі, клубы. Сярод калгасных спецыялістаў з'явіўся архітэктар.

Жыхары «Чырвонага сцяга» могуць паглядзець работы беларускіх мастакоў і скульптараў на перасоўных выстаўках у будынку мясцовай школы, якія сталі тут рэгулярнымі. А хутка ў калгасе будзе свая карцінная галерэя. Яна размесціцца ў адрэстаўрыраванай царкве. Першыя карціны і скульптуры для будучай экспазіцыі падарыў беларускі скульптар Мікалай Кандрацьеў.

С. Шарэцкі пераканаў калгаснікаў, што і краязнаўчы музей, і карцінная галерэя, і школа мастацтваў неабходныя ім, іх дзецям і ўнукам. Сёння ў калгаснай школе мастацтваў 150 вучняў.

Гаспадарка за апошнія гады памаладзела дэмаграфічна. Вяртаюцца ўраджэнцы тутэйшых мясцін з розных куткоў краіны, прыязджаюць тыя, хто жадае працаваць у калгасе. Цяпер у «Чырвоным сцягу» жывуць прадстаўнікі 16 нацыянальнасцей. Іх прыцягнула сюды перспектыва калгаса, дух перамен, якія прынесла ў гаспадарку перабудова.

НА ЗДЫМКАХ: заняткі харэаграфічнай групы ў школе мастацтваў; на перасоўнай выстаўцы работ скульптара М. Кандрацьева, падораных ім калгаснікам.

Фота В. АЛЯШКЕВІЧА.

КЛУБ «ПРОФИЛЬ» АБ'ЯДНОЎВАЕ АМАТАРАЎ КІНО

ГУСТЫ ТРЭБА ВЫХОЎВАЦЬ

Да такога вываду прыйшлі прадстаўнікі дзесяці беларускіх кінаклубаў, якія сабраліся ў канцы студзеня на Рэспубліканскі семінар, прысвечаны стварэнню Таварыства сяброў кіно СССР.

Кінаклубы ў нашай рэспубліцы існуюць не так даўно—якіх-небудзь дзесяць год. Але тым не менш сёння яны прыцягваюць усё большую ўвагу людзей, якія цікавяцца пытаннямі кінамастацтва. Ёсць такі кінаклуб і ў сталіцы рэспублікі—мінскі дыскусійны клуб «Профиль» (скарочанае ад «праблемны фільм»). Узнік клуб стыхійна больш шасці год назад пад уздзеяннем шматлікіх пісем кінагледачоў, якія жадаюць знайсці аднадумцаў, шукаюць у праграмах кінатэатраў складаныя, часам «някасавыя» фільмы, што ідуць далёка ад гарадскога цэнтра. Тады месцам збору клуба стала невялікая кіназала на 120 месцаў пры кінатэатры «Змена», дзе два-тры разы ў месяц збіраліся паспрачацца-пагаварыць нешматлікія аматары эксперыментальных кінастужак. З таго часу колькасць жадаючых наведваць гэты клуб узрасла. І «Профиль» «пераехаў» у больш прасторную залу—у кінатэатр «Піянер».

Галоўнай задачай кінаклуба стала работа з нялёгкімі часам для ўспрымання фільмамі, але якія нясуць у сабе цікавыя, свежыя мастацкія ідэі, пошукі. Трывалае месца ў праграмах кінаклуба занялі работы рэжысёраў Андрэя Таркоўскага і Інгмара Бергмана, Сяргея Параджанава і Лукіна Вісконці, Алена Рэне і Атара Іаселіяні, Федэрыка Феліні і Анджэя Вайды. Мяняліся праграмы, расшыраўся кругагляд кінаклубнікаў. Адбыўся парадокс: фільмы, не разлічаныя на камерцыйны поспех, карысталіся павышанай цікавасцю. Карціны ж, адрасаваныя гледачу, які шукае ў кінатэатрах забавы, сталі выклікаць сум і нават непрыязнасць.

Пасяджэнні клуба праходзяць вечарам па панядзелках. Традыцыйнае ўступнае слова перад фільмам, затым прагляд і абмеркаванне. Да нядаўняга часу гэтая структура вычэрпвала дзейнасць кінаклуба, але сёння «Профиль» запрашае да сябе ў госці кінарэжысёраў і акцёраў, драматургаў і кіназнаўцаў, аператараў і кампазітараў. У розны час ганаровымі гасцямі клуба былі латышскі кінарэжысёр Юрыс Подніекс (дакументальны фільм «Ці лёгка быць маладым»), маскоўскі кінарэжысёр Генадзій Палока («Інтэрвенцыя»), студэнты-дыпломнікі Усесаюзнага дзяржаўнага кінаінстытута (УДІК) са сваёй праграмай кароткаметражных фільмаў, мультыплікатары Юрый Нарштэйн, Арнольд Бураўс, Рэйн Раамат, Аво Пайсціс і многія іншыя. Клуб «Профиль» праводзіць свой «круглы стол», дзе за кубачкам кавы кінематаграфісты адказваюць на пытанні, гутараць ці проста расказваюць пра сябе, пра навіны ў свеце кіно.

У 1987 годзе мінскі клуб прыняў запрашэнне ўдзельнічаць у зводным кінаклубе СССР у час XV Маскоўскага міжнароднага кінафестывалю, калі ў госці да кінаклубаў краіны прыязджалі самыя вядомыя драматургі і кінарэжысёры, вяліся дыскусіі, пісаліся шматлікія мікрарэцэнзіі на стэндах.

Кінаклуб «Профиль» пастаянна шукае новыя формы дзейнасці, прымае ўдзел у розных фестывалях, «круглых сталах» і абмеркаваннях, прысвечаных творчасці выдатных кінарэжысёраў. Не знаходзіцца ён у баку ад дзейнасці кінастудыі «Беларусьфільм»: прапагандуе лепшыя яе работы, наладжвае прэм'еры і абмеркаванні новых фільмаў маладых кінематаграфістаў, афармляе клубную газету «Кінакур'ер», у якой заўсёды знаходзіцца месца для навін беларускай кінастудыі. Члены кінаклуба «Профиль» часта выступаюць у тэлевізійных перадачах, дзе абмяркоўваюцца новыя кінастужкі айчыннага пракату, выступаюць у перыядычным друку, вядуць лекцыйную работу.

Сярэдні ўзрост кінаклубнікаў—26—28 год. У прынцыпе гэты клуб разлічаны на чалавека дастаткова эрудзіраванага і адукаванага ў галіне кіно. У складзе Савета клуба кандыдаты філасофскіх навук і студэнты, рабочыя і інжынеры, дзесяцікласнікі і пенсіянеры. Усіх іх аб'ядноўвае страсная любоў да кіно. Членамі клуба на сёння з'яўляюцца больш за 150 мінчан. Гэтыя людзі пастаянна наведваюць пасяджэнні, выплачваюць штогадовыя разавыя ўзносы, аб'яднаны статутам, плануюць гадавы цыкл праграм кінаклуба. Пасяджэнні «[illegible]филя» адкрыты для ўсіх ж[illegible]ючых, паколькі кінаклуб—арганізацыя грамадская, незакрытая і неэлітарная. Праўда, трэба агаварыцца: у клубе праводзяцца і закрытыя некамерцыйныя прагл[illegible] розных кінапраграм[illegible] якіх прысутнічаюць толькі члены кінаклуба. Некаторыя пасольствы праводзяць разавыя інфармацыйныя прагляды дасягненняў у галіне кінематографа на базе кінаклуба, маладыя рэжысёры знаёмяць клуб са сваімі эксперыментамі ў пошуках новых кінематаграфічных форм. Зразумела, што рэжысёраў, аператараў прыцягвае сур'ёзная кінааўдыторыя, якая спрабуе разабрацца ва ўсім і якую яны знаходзяць у нашым кінаклубе.

Кінаклуб «Профиль» мае некалькі секцый: ігравога і дакументальнага кіно, мультыплікацыі. У кожнай з іх уласная праграма паказу. У бліжэйшы час пачне працаваць і секцыя відэа (кінаклуб аснашчаны двума маніторамі і трыма відэамагнітафонамі).

Нягледзячы на ўсе дасягненні клуба, ён усё ж далёкі пакуль ад той мадэлі, якую ўяўляюць сабе самі яго ўдзельнікі. Спадзяёмся, частка гэтых мар пачне збывацца пасля арганізацыі Таварыства сяброў кіно СССР, унутры якога ўтворыцца федэрацыя кінаклубаў СССР. Кінаклубы атрымаюць магчымасць абменьвацца інфармацыяй і кінапраграмамі са сваімі калегамі за мяжой, спецыяльна для кінаклубаў будуць закупляцца мастацкія фільмы, такія творы экрана, як «Грамадзянін Кейн» (рэжысёр Орсан Уэлс), «Назарын» (рэжысёр Луіс Бунюэль) і іншыя. Беларускія кінаклубы змогуць прыняць удзел у міжнародных кінаклубных фестывалях, абмеркаваннях, семінарах. Вельмі многія стэрэатыпы мыслення, дзякуючы такім прамым кантактам, пачнуць разбурацца і людзі змогуць лепш разумець адзін аднаго.

Алег СІЛЬВАНОВІЧ,
старшыня Савета кінаклуба «Профиль».

У Дзяржаўным рускім драматычным тэатры імя М. Горкага прайшла прэм'ера п'есы-фантазіі «Майстры», створанай А. Дударавым па матывах вядомага рамана Міхаіла Булгакава «Майстар і Маргарыта». Паставіў спектакль галоўны рэжысёр тэатра лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР і прэміі Ленінскага камсамола Беларусі Валерый Маслюк. Гледачы цёпла прынялі новую работу тэатра.

НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля.

Фота У. ШУБЫ.

УЛАДЗІМІР СПІВАКОЎ І ЯГО ВІРТУОЗЫ

«ПАКІДАЕМ ДУШУ НА СЦЭНЕ»

Не хачу ўтойваць: мне падабаецца гэты артыст, музыкант, чалавек. Мне імпануе яго тэмперамент, адукаванасць і мяккасць, дзелавітасць і дэмакратызм, адданасць музыцы і галоўнай справе жыцця — аркестру «Віртуозы Масквы».

Менавіта ён, Уладзімір Співакоў, вядомы скрыпач, лаўрэат прэстыжных міжнародных конкурсаў, з'явіўся дзесяць год назад натхніцелем і арганізатарам гэтага сёння надзвычай папулярнага ў многіх краінах аркестра. Сказаць, што яго канцэрты заўсёды праходзяць у перапоўненых залах, значыла б толькі наблізіцца да ісціны — маса людзей, якія прагнуць сустрэчы з «Віртуозамі», застаюцца за сценамі канцэртных залаў...

— Што ж прывяло скрыпача з сусветным іменем да дырыжыравання? — пытаюся я Уладзіміра Співакова.

— Думаю, карані гэтага ляжаць яшчэ ў дзяцінстве. Мама выкладала ў музычнай школе, часта брала мяне з сабой. І я, прадастаўлены самому сабе, хадзіў па класах, слухаў музыку. Аднойчы дырыжор аркестра, жартуючы, паставіў мяне на крэсла, я стаў размахваць рукамі і раптам адчуў, што гэтая стыхія паддалася рытму. Потым я слухаў многа першакласнай музыкі. У Ленінград, дзе я правёў дзяцінства, прыязджалі выдатныя дырыжоры, розныя аркестры. Запомніўся прыезд Стравінскага, як ён звярнуўся да перапоўненай залы на рускай мове, выцягнуў руку і паказаў, здавалася, туды, дзе мы сядзелі з мамай, і сказаў: «Помню, я са сваёй мамай слухаў, як Пётр Ільіч Чайкоўскі дырыжыраваў сваёй Шостай сімфоніяй...»

Аркестр «Віртуозы Масквы» з першых гукаў наладжвае той нябачны сардэчны кантакт са слухачамі, які тлумачыцца не толькі высокім прафесіяналізмам, але і тым, што артысты кожны раз іграюць з поўнай самааддачай, вялікай любоўю да музыкі.

— Я ўспамінаю нашы выступленні з Камернай сімфоніяй Шастаковіча, прысвечанай ахвярам фашызму, — працягвае Співакоў. — Мы многа ігралі яе ў сябе дома, усюды быў выдатны прыём. Людзі, якія перажылі вайну, адчуваюць усё, што хвалявала кампазітара. І калі ігралі ў Хірасіме, яшчэ раз пераканаліся, якое грандыёзнае ўражанне застаецца ад гэтай музыкі. Дзве з палавінай тысячы чалавек усталі і стаялі некалькі мінут у поўным маўчанні...

Яшчэ адна характэрная старонка жыцця «Віртуозаў» — выступленні з многімі салістамі. Сярод іх і сённяшнія славутасці: Абразцова, Сіняўская, Плятнёў, Крайнеў... Але ёсць і мноства імён малавядомых, якія нібыта ўпершыню адкрываюцца нам, слухачам, менавіта ў ансамблі з аркестрам. Цікава зразумець, чым кіруецца тут Уладзімір Співакоў?

— Калі я ствараў аркестр «Віртуозы Масквы», то ўспамінаў гады свайго вучнёўства, калі мае настаўнікі звярталіся з прос[illegible] і да дырыжораў, каб ян[illegible] звярнулі ўвагу на іх здольнага хлопчыка, які так добра іграе. Гэта было пакутліва слухаць... І вось я даў сабе зарок[illegible] шукаць юныя таленты і пр[illegible]таўляць ім свой аркестр, к[illegible] яны маглі атрымаць першакласны акампанемент. Так, напрыклад, адбылася наша сустрэча з Жэнем Кісіным, калі ён быў вядомы толькі ў вузкім коле музыкантаў.

Думаю, што менавіта натуральнасць, якую аркестр «Віртуозаў» адчувае ў сферы любой музыкі, лёгкасць, з якой ён пераходзіць з аднаго эмацыянальнага стану ў другі, шматаблічнасць—асабліва прыцягальныя для шырокай аўдыторыі. І яшчэ адно: бліскучы вобраз «Караля вальсаў», вялікага маэстра Іагана Штрауса, жыццярадасны віхор венскай танцавальнай музыкі, гэты поўны цудаў свет блізкі Уладзіміру Співакову, імпануе яго артыстычнай натуры. Ён, па-мойму, атрымлівае асаблівую радасць, пераўтвараючыся на імгненне, падобна Штраусу, у скрыпача-саліста і памагаючы ўвасабленню сваіх дырыжорскіх намераў лёгкім узмахам смычка.

— Уладзімір, можа быць, трохі нечаканае пытанне: як вы спраўляецеся са славай?

— Прасцей за ўсё, мусіць, сказаць: якая слава?! Я нічога не заўважаю, нічога не ведаю... Але, вядома ж, мне прыемна, калі на вуліцы, скажам, у незнаёмым горадзе да цябе падыходзяць і пытаюцца: «Прабачце, вы не музыкант?»—«Музыкант». — «Вы не Уладзімір Співакоў?» — «Уладзімір Співакоў».—«Мы вам вельмі ўдзячны. Мы палюбілі музыку дзякуючы таму, што нам вельмі падабаецца аркестр «Віртуозы Масквы». І я сябе тады адчуваю шчаслівым чалавекам. Але я не лічу, што ў гэтым ёсць нейкая асобая мая заслуга.

— Уладзімір, вашы канцэртныя шляхі пралягаюць праз усе кантыненты. Але прыводзяць яны вас і ў глыб Расіі. Я ведаю ад сваіх сяброў, хто жыве ў старым паўночным рускім горадзе Волагдзе, якім святам было там выступленне вашага аркестра. Ёсць для вас што-небудзь асобае ў сустрэчах з правінцыяй — у добрым, старым сэнсе гэтага слова?

— Такія сустрэчы даюць зусім іншыя адчуванні, нараджаюць іншыя пачуцці, чым выступленні ў самых прэстыжных залах. Мы сустракаемся з людзьмі, якія не так часта бачаць «славутасцей». Я вельмі не люблю гэта слова. І калі мы з такой жа аддачай, як у Маскве, Лондане ці Парыжы, іграем, ну, скажам, у Волагдзе, то пераканаготы: публіка ўсё адчувае, яе не падмануць. І тое, што мы пакідаем душу на сцэне, тое, што з нас іншы раз ручаямі цячэ пот, што мы верым, што нас зразумеюць, — стварае зусім непаўторную атмасферу, якая для нас у тысячу разоў даражэйшая за любую іншую...

Канцэрты па ўсім свеце. Запісы на пласцінкі. Удзел у тэле- і радыёперадачах. Выступленні ў прэсе — страсныя, вострыя. Гэта, на мой погляд, канкрэтнае праяўленне яшчэ адной, вельмі яркай рысы Уладзіміра Співакова: ён не замкнёны ў сабе і сваіх поспехах, але, валодаючы моцным грамадскім тэмпераментам, імкнецца ўсёй сваёй дзейнасцю напоўніць жыццё людзей вялікім і глыбокім сэнсам: не толькі парадаваць іх вялікай музыкай у першакласным выкананні, але разбудзіць у іх вечнае і добрае.

Нядаўні яркі штрых у сённяшняй творчай біяграфіі «Віртуозаў» — маскоўскі канцэрт «Прэм'ера прэм'ер», першы дабрачынны вечар, які арганізаваў Савецкі фонд культуры і тым самым адрадзіў даўнюю высакародную рускую традыцыю. Натхніцелямі і сапраўднымі творцамі гэтага вечара сталі два Уладзіміры — Співакоў і Васільеў, праслаўлены саліст Вялікага балета. Яны стварылі паўтарагадзінную праграму, у якой гучала музыка Баха, Моцарта, Бакерыні, Карысімі, Качыні, Чайкоўскага, Шастаковіча, Іагана Штрауса, савецкая паэзія, у тым ліку «Рэквіем» Ганны Ахматавай, які нібыта нанава нарадзіўся сёння. Нумары праграмы змяняліся без паўз. Усё ішло на адзіным дыханні. Выступалі вядомыя спевакі Вялікага тэатра СССР Тамара Сіняўская і Зураб Соткілава, танцавалі зоркі Вялікага балета Кацярына Максімава і Уладзімір Васільеў.

І ўсе паўтары гадзіны на сцэне быў аркестр «Віртуозы Масквы» са сваім дырыжорам Уладзімірам Співаковым, які ўсяго толькі на некалькі мінут расстаўся з дырыжорскай палачкай, калі ў славутую арыю альта з Бахаўскіх «Страсцей па Матфею» ўпляла свой голас яго скрыпка.

Фарыда ФАХМІ,
(АДН).

Ядвіга БЯГАНСКАЯ

ЯК НАСТАЧКА МАМЕ ДАПАМАГАЛА

Прыйшла мама з работы ды пачала ў кватэры прыбіраць. Прыбірала, прыбірала, села ў крэсла і кажа:

— Нешта галава разбалелася. Адпачну я крыху, дачушка, а пасля падлогу памыю.

Легла яна на ложак і заснула.

Паглядзела Настачка, шта мама спіць, накрыла яе шарсцяной хусткай, выйшла на пальчыках са спальні і дзверы за сабой прычыніла. Няхай паспіць мама, а яна тут, у другім пакоі, пасядзіць ціхенька. І села ў вялікае крэсла.

А ў пакоі непарадак. Каля дзвярэй вядро з вадой стаіць, сярод пакоя крэслы састаўлены. Няўтульна, нават урокі рабіць не хочацца. І пачала Настачка думаць, як маме дапамагчы.

«Вазьму ды сама падлогу памыю, — рашыла яна. — Немаленькая ўжо, у школу хаджу». І ўзялася за работу.

Нялёгка ўпраўляцца з вялікай анучай, калі ў цябе такія маленькія рукі. Не слухае ануча Настачкі, не хоча ніяк ваду з сябе выпускаць. Выкручвае, выкручвае яе Настачка, з усіх сіл стараецца, а вада ўсё цячэ ды цячэ. І як гэта мама так спрытна ладзіць з ёю? Але і Настачка не адступіцца, не такая яна, каб не адолець анучы.

Памалу справа пайшла на лад. Праўда, ад непаслухмянай анучы балелі рукі, але Настачку гэта не вельмі турбавала. Яна радавалася, што памыла падлогу, маме дапамагла, і шчаслівая ўсмешка свяцілася на яе расчырванелым ад работы твары.

— А цяпер збяру вячэру, — сказала сабе Настачка і пачала завіхацца каля стала.

Калі чайнік закіпеў, яна выключыла пліту і пайшла будзіць маму.

— Ой, як доўга я спала! — глянуўшы на гадзіннік, усклікнула мама.—Хутка тата з работы вернецца, а яшчэ падлога не памыта і вячэра не сабрана.

Настачка ўсміхнулася, але нічога не сказала. А мама выйшла са спальні і вачам не паверыла: і падлога памыта, і вячэра стаіць не стале.

— Хто ж гэта ў нас гаспадарыў?—здзівілася мама.

— Я! — весела адказала Настачка.

Мама прыгарнула дачку да сябе, пацалавала ў адну, пасля ў другую шчаку і сказала:

— Памочніца ты мая дарагая! Гаспадынька ты мая слаўная!

крынічка

Маленькія танцоры. Фота М. МІНКОВІЧА.

Сяргей ПАНІЗНІК

ХТО З ВАС ЧЫТАЕ ПА СКЛАДАХ?

Прыйшоў Мацей
У першы клас.
— Ну й грамацей! —
Сказалі ў нас.

Мацей чытае
Па складах:
— Стра-ха...
— А разам!
— Разам —
Дах!

Мацей і грамацей,
І зух:
— Шу-ба...
— А разам!
— Ведаю:
Кажух!

Мацею
Не даецца фраза,
Пацее, бедны, у двары:
— Дзяў-чын-кі,
Хлоп-чы-кі...
— А разам!
— А разам —
Ведаю:
Сябры!

КРОПКА

Бегла кропка
нетаропка.
А за ёю
цэлы сказ
нетаропка
бег да вас.

А за сказам тым —
радкі.
За радкамі —
кніжка.
Бегла кропка
нетаропка.
Кропка ў нас
не лішняя.

Ставіць кропку
трэба ў час —
ратаваць і сказ,
і вас.
Кропка — гэта сіла!
Пачыталі!
Пагуляць
вас
яна
прасіла.

Валянціна КОЎТУН

ЖАВАРАНАК

Будзіць бор і паплавы
Жаваранак весні, —
Ён лясны,
Ён палявы, —
Майстар звонкай песні.
А вучыўся ён спяваць
І такія ноты браць
У зялёнай траўкі,
У малой казяўкі,
У лістоты,
У ясноты,
У поля шырокага,
У сонейка высокага,
У бяроз, што цэдзяць сок,
І ў цябе, Міхасёк!

Рыгор ІГНАЦЕНКА

ЦЕЦЕРУКІ НА БЯРОЗАХ

Па дарозе ўздоўж лесу едуць сані. Канём кіруе старэнькі барадаты дзядок. Побач з ім сядзіць хлопчык. Раптам ён, зацікаўлены, аж падаецца наперад, ажыўляецца:

— Дзядуля, што гэта за птушкі на бярозах сядзяць?

— Цецерукі, унучак.

— А чаму іх ніхто не паловіць, такіх прыгожых?

— Гэта, унучак, надзвычай асцярожныя птушкі,— тлумачыць дзед.—Нашто ўжо ястраб добры лятун, а і той не можа цецерука ў пал[illegible]дагнаць.

— А што яны ро[illegible]ць на дрэвах?

— Кормяцца.

— Чым?

— Бярозавымі пупышкамі. Калі няма нічога лепшага, то і гэтаму рад будзе[illegible]

— А дзе яны ха[illegible]цца, як ноч прыйдзе?

— У снезе, унучак.

— У снезе?!— здзіўляецца хлопчык, не разумеючы, як можна спаць у снезе.

— Надвячоркам апусцяцца чародкай дзе-небудзь на лясной палянцы, закапаюцца ў пульхны снег дый паснуць.

— І не холадна ім?

— Лепей, чым на голым суку, на марозе. Зацішней, якніяк.

Хлопчык з цікавасцю ўглядаецца ў цецерукоў на белых бярозах. Што за прыгожыя птушкі! Самі чорныя, бы той вугаль, бровы чырвоныя. На крылах бліскаюць люстэркі срэбныя блішчаць.

Вось яны пачулі гамонку і з шумам сарваліся з бяроз. Вялікія, зграбныя, таропка ляцяць над белым полем. А хлопчык, як зачараваны, глядзіць ім услед.

Больш за 500 трусоў перадала нядаўна саўгасу «Краснадарскі» Чэрвеньскага раёна вучнёўская вытворчая брыгада мясцовай васьмігадовай школы. Цяпер сельскія дзеці даглядаюць новую партыю гэтых жывёлін. А ў пабудаванай сваімі сіламі цяпліцы яны вырошчваюць для саўгаса расаду памідораў, капусты, розных відаў кветак. Гаспадарка не застаецца ў даўгу перад школьнікамі, арганізуе для іх у дні канікул экскурсійныя паездкі ў Маскву, Кіеў, Мінск, іншыя гарады.

НА ЗДЫМКУ: юныя трусаводы Таня ЖЛОБІЧ і Аня ДУБАВЕЦ.

Фота А. НІКАЛАЕВА.

Паўлюк ПРАНУЗА

ПЕРШЫ КРОК ВЯСНЫ

Ціхі, нетаропкі
Першы крок вясны.
Пад страхою кропкі
Капяжоў відны.

Вочкамі пупышак
Глянула лаза.
Лось на сонца выйшаў,
Выйшлі дзік, каза.

Сцежкі пацямнелі,
Снег сыры асеў.
Хутка ўбачу ў небе
Качак і гусей.

Я пайшоў на ўзлесак
Сустракаць вясну,
Шмат знайшоў пралесак —
Хоць бы ўзяў адну!

СМЯШЫНКІ

Маці:
— Ала, не садзіся на сырую зямлю!
Ала:
— А хіба зямля бывае яшчэ і вараная?

***

Дачка пытаецца:
— Мама, крапіва кусаецца?
— Кусаецца.
— Дык чаму яна не брэша?

***

Бабуля:
— Саша, схадзі ў магазін. Ды хутка: адна нага тут, другая—там!
Саша:
— Добра, схаджу.
Бабуля:
— Ты чаму абуў чаравік толькі на адну нагу?
Саша:
— Навошта абуваць другую, калі яна будзе тут?

***

Настаўніца:
— Саша, чаму ты нічога не ведаеш?
Саша:
— Бабуля казала, калі буду многа ведаць, хутка пастарэю.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:
МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 564